

SPÓŁKA CYWILNA W OBROTCIE GOSPODARCZYM

2. WYDANIE

Marcin Podleś
Lidia Siwik

Wolters Kluwer

SPÓŁKA CYWILNA W OBRODIE GOSPODARCZYM

2. WYDANIE

Marcin Podleś
Lidia Siwik

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Stan prawny na 1 listopada 2014 r.

Recenzent

Dr hab. Piotr Pinior

Wydawca

Grzegorz Jarecki

Redaktor prowadzący

Ewa Wysocka

Łamanie

Wolters Kluwer

Autorstwo poszczególnych części:

Marcin Podleś – rozdziały: 1, 2, 3, 6, 7, 9, 11 oraz wzory umów

Lidia Siwik – rozdziały 4, 5, 8, 10

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by

Wolters Kluwer SA, 2015

ISBN: 978-83-264-3486-0

2. wydanie

Wydane przez:

Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 00, fax 22 535 81 35

e-mail: ksiazki@wolterskluger.pl

www.wolterskluger.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Słowo wstępne	15
Rozdział 1	
Wprowadzenie	17
1.1. Znaczenie i zastosowanie spółki cywilnej w obrocie gospodarczym	17
1.2. Charakter prawny spółki cywilnej	21
1.3. Spółka cywilna a spółka cicha	23
1.4. Spółka cywilna a konsorcjum	25
1.5. Spółka cywilna a handlowe spółki osobowe	26
Rozdział 2	
Powstanie spółki cywilnej	29
2.1. Wspólnicy spółki cywilnej	29
2.1.1. Osoby wspólników	29
2.1.2. Wspólnicy jako przedsiębiorcy	31
2.1.3. Reprezentacja wspólników przy zawieraniu umowy spółki	32
2.2. Umowa spółki	34
2.2.1. Forma umowy spółki	34
2.2.2. Treść umowy spółki cywilnej	35
2.2.2.1. Wybrane elementy treści umowy spółki	35
2.2.2.2. Nieważne i prawnie wątpliwe uregulowania umowy spółki ...	40
2.2.3. Zmiany umowy spółki	42
2.3. Oznaczenie spółki	44
2.4. Wkłady do majątku spółki	48
2.4.1. Rodzaje wkładów	48
2.4.2. Określenie wartości wkładów	53
2.4.3. Wady przedmiotu wkładu	53
2.4.4. Wkład do spółki wnoszony przez osobę pozostającą w związku mażeńskim	55
2.4.5. Podatek od czynności cywilnoprawnych a wniesienie wkładu do spółki	59
2.5. Wpis wspólników do CEIDG oraz uzyskanie numeru REGON i NIP przez spółkę	59
2.6. Rachunek bankowy spółki cywilnej	65

Rozdział 3

Majątek spółki cywilnej	67
3.1. Informacje ogólne	67
3.2. Składniki majątku spółki	68
3.3. Nieruchomość jako składnik majątku spółki	71
3.4. Możliwości rozporządzania przez wspólników składnikami majątku spółki	73
3.5. Udział wspólnika	74
3.6. Potrącenia z majątku spółki	75
3.7. Konsekwencje majątkowe udziału współmałżonków w spółce cywilnej	77

Rozdział 4

Prowadzenie spraw i reprezentacja spółki cywilnej	80
4.1. Wprowadzenie	80
4.2. Prowadzenie spraw spółki	81
4.2.1. Pojęcie prowadzenia spraw spółki	81
4.2.2. Umowne zasady prowadzenia spraw spółki	82
4.2.3. Ustawowe zasady prowadzenia spraw	83
4.3. Reprezentacja spółki	86
4.3.1. Wstęp	86
4.3.2. Charakter prawny uprawnienia do reprezentacji spółki	87
4.3.3. Umowne zasady reprezentacji	89
4.3.4. Ustawowe zasady reprezentacji	95
4.3.5. Skutki przekroczenia zakresu umocowania	97
4.3.6. Wygaśnięcie umocowania do reprezentacji	98

Rozdział 5

Odpowiedzialność za zobowiązania spółki	99
5.1. Podstawa prawna odpowiedzialności za zobowiązania prywatnoprawne	99
5.2. Istota odpowiedzialności za zobowiązania spółki cywilnej	100
5.3. Zakres przedmiotowy odpowiedzialności	101
5.3.1. Pojęcie zobowiązania spółki cywilnej	101
5.3.2. Źródła i rodzaje zobowiązań	102
5.3.3. Czas powstania zobowiązania	106
5.3.4. Odpowiedzialność za zobowiązania wynikające z umowy spółki	106
5.4. Zakres podmiotowy odpowiedzialności	108
5.4.1. Odpowiedzialność byłego wspólnika	108
5.4.2. Odpowiedzialność wspólnika przystępującego do spółki	112
5.4.3. Odpowiedzialność małżonka wspólnika	114
5.4.4. Odpowiedzialność w związku z przejęciem lub zbyciem przedsiębiorstwa spółki cywilnej	115
5.5. Przesłanki odpowiedzialności	116
5.6. Charakter odpowiedzialności	116
5.6.1. Odpowiedzialność majątkiem osobistym wspólników	116
5.6.2. Odpowiedzialność majątkiem wspólnym	119
5.7. Treść odpowiedzialności	121

5.8. Zarzuty przysługujące wspólnikom	123
5.9. Roszczenia regresowe wspólników	125
5.10. Odpowiedzialność na gruncie prawa upadłościowego	126
5.11. Odpowiedzialność za zobowiązania publicznoprawne	127

Rozdział 6

Stosunki między wspólnikami a spółką	130
6.1. Informacje ogólne	130
6.2. Obowiązki wspólników	130
6.3. Udział wspólników w zyskach i inne prawa majątkowe wspólników	134
6.3.1. Prawo do udziału w zysku	134
6.3.2. Obowiązki podatkowo-ewidencyjne związane z zyskiem	136
6.3.3. Prawo do zwrotu wydatków	138
6.3.4. Inne prawa majątkowe	140
6.4. Prawa korporacyjne wspólników	140
6.5. Relacje umowne między wspólnikami a spółką	142
6.5.1. Informacje ogólne. Problem reprezentacji	142
6.5.2. Przenoszenie własności rzeczy pomiędzy majątkami osobistymi wspólników a majątkiem spółki	143
6.5.3. Wykonywanie przez wspólnika czynności na rzecz spółki	144
6.5.4. Inne relacje umowne między wspólnikami a spółką	146
6.6. Działalność gospodarcza w ramach spółki a działalność gospodarcza wspólnika	147
6.7. Relacje pomiędzy wspólnikami w świetle przepisów o ubezpieczeniach majątkowych	149

Rozdział 7

Zmiany w składzie osobowym spółki	151
7.1. Dopuszczalność zmian w składzie osobowym wspólników	151
7.2. Przystąpienie nowego wspólnika do spółki	153
7.2.1. Podstawa przystąpienia do spółki nowego wspólnika i jego skutki prawnorzeczowe	153
7.2.2. Wymagania formalne przystąpienia wspólnika do spółki	154
7.2.3. Szczególne przypadki przystąpienia nowego wspólnika do spółki	156
7.2.4. Skutki przystąpienia nowego wspólnika do spółki w zakresie stosunków umownych z osobami trzecimi	158
7.3. Wystąpienie wspólnika ze spółki	160
7.3.1. Podstawa wystąpienia wspólnika ze spółki	160
7.3.2. Skutki prawnorzeczowe wystąpienia wspólnika ze spółki i rozliczenie .	162
7.3.3. Wymagania formalne wystąpienia wspólnika ze spółki	164
7.3.4. Skutki wystąpienia wspólnika ze spółki a stosunki zobowiązaniowe z osobami trzecimi	167
7.4. Wykluczenie wspólnika ze spółki	168
7.5. Obowiązki zgłoszeń w związku ze zmianą w składzie osobowym wspólników spółki cywilnej	169
7.6. Problem wykładni umowy spółki w kontekście zmian osobowych	170

Rozdział 8

Rozwiązanie i likwidacja spółki cywilnej	172
8.1. Zagadnienia ogólne	172
8.2. Przyczyny rozwiązania spółki	173
8.2.1. Katalog przyczyn rozwiązania	173
8.2.2. Poszczególne przyczyny rozwiązania	174
8.2.3. Kontynuacja spółki cywilnej pomimo zaistnienia podstaw rozwiązania	178
8.3. Skutki rozwiązania	178
8.4. Stosunki majątkowe między wspólnikami po rozwiązaniu spółki cywilnej	179
8.4.1. Majątek po rozwiązaniu	179
8.4.2. Udział wspólnika w majątku po rozwiązaniu spółki	181
8.4.3. Likwidacja majątku przedsiębiorstwa	182
8.4.4. Fazy likwidacji	185
8.5. Publicznoprawne skutki rozwiązania spółki	189

Rozdział 9

Spółka cywilna w określonych sytuacjach w obrocie	190
9.1. Spółka cywilna jako pracodawca	190
9.1.1. Informacje ogólne	190
9.1.2. Spółka cywilna jako strona umowy o pracę	191
9.1.3. Rozwiązanie spółki cywilnej a stosunki pracy	192
9.2. Spółka cywilna w obrocie wekslowym	193

Rozdział 10

Spółka cywilna – aspekty procesowe	196
10.1. Zdolność sądowa i procesowa	196
10.2. Postępowanie z powództwa wierzyciela spółki cywilnej	196
10.3. Postępowanie egzekucyjne na podstawie tytułu egzekucyjnego wydanego przeciwko wspólnikom	198
10.4. Postępowanie z powództwa wspólnika przeciwko dłużnikom spółki cywilnej	200
10.5. Postępowanie w przedmiocie rozwiązania spółki	201
10.6. Postępowanie w przedmiocie zniesienia współwłasności majątku	202

Rozdział 11

Przekształcenie spółki cywilnej	205
11.1. Informacje ogólne	205
11.2. Konstrukcja przekształcenia spółki na tle kodeksu spółek handlowych	206
11.3. Przekształcenie spółki cywilnej w spółkę jawną	208
11.3.1. Procedura przekształceniowa	208
11.3.2. Skutki przekształcenia spółki cywilnej w spółkę jawną	210
11.4. Przekształcenie spółki cywilnej w spółkę komandytową	215
11.4.1. Informacje ogólne	215
11.4.2. Procedura przekształceniowa w spółkę komandytową	216
11.4.3. Przekształcenie w spółkę komandytową połączone z założeniem spółki z o.o.	218

11.4.4. Skutki przekształcenia spółki cywilnej w spółkę komandytową	219
11.5. Przekształcenie spółki cywilnej w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością ...	220
11.5.1. Informacje ogólne	220
11.5.2. Procedura przekształceniowa w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością	220
11.5.3. Skutki przekształcenia spółki cywilnej w spółkę z o.o.	224
11.6. Obowiązki aktualizacyjne w związku z przekształceniem	224
Zbiór przykładowych dokumentów związanych ze spółką cywilną	227
Przepisy o spółce cywilnej – wyciąg	253
Spis ważniejszych źródeł prawa	267
Wybrane orzeczenia	269
Bibliografia	271
Indeks rzeczowy	279

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

- k.c. – ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121 z późn. zm.)
- k.h. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 czerwca 1934 r. – Kodeks handlowy (Dz. U. Nr 57, poz. 502 z późn. zm.)
- Konstytucja RP – Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.)
- k.p. – ustawa z dnia 26 czerwca 1974 r. – Kodeks pracy (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1502)
- k.p.c. – ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 101 z późn. zm.)
- k.r.o. – ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 788 z późn. zm.)
- k.s.h. – ustawa z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.)
- k.z. – rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 27 października 1933 r. – Kodeks zobowiązań (Dz. U. Nr 82, poz. 598 z późn. zm.)
- o.p. – ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Ordynacja podatkowa (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 749 z późn. zm.)
- p.u.n. – ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. – Prawo upadłościowe i naprawcze (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 1112 z późn. zm.)
- u.k.w.h. – ustawa z dnia 6 lipca 1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 707 z późn. zm.)
- u.p.d.o.f. – ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2012 r. poz. 361 z późn. zm.)
- u.s.d.g. – ustawa z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 672 z późn. zm.)
- ustawa o KRS – ustawa z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1203 z późn. zm.)
- ustawa o rachunkowości – ustawa z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 330 z późn. zm.)
- ustawa o VAT – ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 177, poz. 1054 z późn. zm.)

- u.s.u.s. – ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1442 z późn. zm.)

Periodyki

- Biul. SN – Biuletyn Sądu Najwyższego
 Gd. St. Praw. – Gdańskie Studia Prawnicze
 EP – Edukacja Prawnicza
 M. Pod. – Monitor Podatkowy
 M. Praw. – Monitor Prawniczy
 NP – Nowe Prawo
 ONSA – Orzecznictwo Naczelnego Sądu Administracyjnego
 OSA – Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
 OSAW – Orzecznictwo Apelacji Wrocławskiej
 OSN – Orzecznictwo Sądu Najwyższego
 OSNAPiUS – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Administracyjna, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
 OSNC – Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
 OSNCP – Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
 OSNP – Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izba Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
 OSP – Orzecznictwo Sądów Polskich
 OSPiKA – Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
 Pal. – Palestra
 PiP – Państwo i Prawo
 PiZS – Praca i Zabezpieczenie Społeczne
 POP – Przegląd Orzecznictwa Podatkowego
 PPH – Przegląd Prawa Handlowego
 Pr. Bank. – Prawo Bankowe
 Pr. Gosp. – Prawo Gospodarcze
 Prob. Egz. S. – Problemy Egzekucji Sądowej
 Pr. Pracy – Prawo Pracy
 Pr. Spółek – Prawo Spółek
 Prz. Pod. – Przegląd Podatkowy
 PS – Przegląd Sądowy
 PUG – Przegląd Ustawodawstwa Gospodarczego
 Rej. – Rejent
 RP – Radca Prawny
 RPEiS – Ruch Prawniczy, Ekonomiczny i Socjologiczny
 Rzeczposp. – Rzeczpospolita
 SP – Studia Prawnicze
 Wok. – Wokanda
 Zb. Orz. – Zbiór Orzeczeń

Inne

CEIDG	–	Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej
KRS	–	Krajowy Rejestr Sądowy
NIP	–	numer identyfikacji podatkowej
NSA	–	Naczelny Sąd Administracyjny
REGON	–	Rejestr Gospodarki Narodowej (Krajowy Rejestr Urzędowy Podmiotów Gospodarki Narodowej)
SA	–	sąd apelacyjny
SN	–	Sąd Najwyższy
WSA	–	wojewódzki sąd administracyjny

SŁOWO WSTĘPNE

Książka *Spółka cywilna w obrocie gospodarczym* adresowana jest zarówno do osób, które mają do czynienia w praktyce ze spółkami cywilnymi, jak i do teoretyków prawa. Może być ona pomocna także dla wszystkich, którzy chcą pogłębić swoją wiedzę z zakresu spółki cywilnej, w tym również dla studentów. Opracowanie to jest pomyślane jako kompleksowe przedstawienie spółki cywilnej w obszarze działalności gospodarczej, od strony licznych problemów praktycznych, związanych z funkcjonowaniem tej spółki. Stanowi ono uzupełnienie monografii *Charakter prawny spółki cywilnej na tle prawa polskiego i niemieckiego*, Warszawa 2008, autorstwa Marcina Podlesia.

Książka, oprócz zwięzłego omówienia materii ogólnej, związanej z miejscem spółki cywilnej w systemie prawa, prezentuje przede wszystkim zagadnienia szczegółowe; opisuje powstanie spółki, jej majątek, prowadzenie spraw i reprezentację spółki, odpowiedzialność wspólników, stosunki między wspólnikami a spółką, zmiany w składzie osobowym spółki oraz jej rozwiązanie i likwidację. Zaprezentowane zostały także problemy występowania spółki cywilnej w stosunkach pracowniczych, w obrocie wekslowym, jak również w postępowaniach sądowych przed sądami cywilnymi. Całość opracowania wzbogacono przykładami, które mają służyć lepszej ilustracji opisywanych zagadnień, a zakończono zbiorem przykładowych dokumentów, związanych ze spółką cywilną, między innymi obszerną umową spółki.

Celem autorów było zebranie i usystematyzowanie w jednym miejscu problematyki spółki cywilnej występującej w obrocie gospodarczym, przede wszystkim w świetle utrwalonych poglądów doktryny oraz orzecznictwa, aby oddać jej najbardziej ugruntowany, a zarazem aktualny obraz. Spółka cywilna nie da się już bowiem scharakteryzować wyłącznie na podstawie przepisów kodeksu cywilnego o spółce, ponieważ potrzeby obrotu gospodarczego oraz regulacja publicznoprawna zmieniły jej pierwotny, historyczny kształt. Część twierdzeń zawartych w książce stanowi jednak wyłącznie wyraz poglądów autorów, opartych na wcześniejszych badaniach tej spółki, obserwacjach praktyki obrotu oraz konsultacjach z osobami z kręgu nauki, środowiska radców prawnych, adwokatów, sędziów, księgowych i korpusu urzędniczego. Pierwsze wydanie książki *Spółka cywilna w obrocie gospodarczym* zostało życzliwie przyjęte przez czytelników. W aktualnym, drugim wydaniu autorzy zdecydowali się na poszerzenie opisywanej materii o zagadnienia związane z przekształceniem spółki cywilnej. Materia ta znalazła swoje miejsce w odrębnym rozdziale, a przykładowe dokumenty dotyczące spółki cywilnej zostały poszerzone o materiały dotyczące przekształceń.

Autorzy pragną wyrazić swoją wdzięczność wszystkim, którzy przyczynili się do powstania tej książki.

Wrocław, 10 listopada 2014 r.

dr Marcin Podleś
dr Lidia Siwik

WPROWADZENIE

1.1. Znaczenie i zastosowanie spółki cywilnej w obrocie gospodarczym

Spółka cywilna w obrocie gospodarczym w Polsce odgrywa istotną rolę. Przede wszystkim stanowi ona rozpowszechnioną formę wspólnego prowadzenia działalności gospodarczej (przedsiębiorstwa). Według danych statystycznych na dzień 30 czerwca 2013 r. w Polsce istniało aż 280 845 spółek cywilnych wykorzystywanych do prowadzenia działalności gospodarczej¹. Tradycyjnym przeznaczeniem spółki cywilnej w obrocie gospodarczym było jednak realizowanie jednej transakcji, projektu lub inwestycji, bądź działalności gospodarczej w niewielkim rozmiarze. Spółka cywilna pełniła rolę swoistej fazy przejściowej do form prawnych przewidzianych typowo dla prowadzenia działalności gospodarczej, w szczególności do handlowych spółek osobowych (spółki jawnej oraz komandytowej)². Założenie takie znajduje swoje odzwierciedlenie w odformalizowanej strukturze spółki cywilnej i łatwości jej zakładania. Jednakże wraz z historycznym rozwojem spółki cywilnej w okresie powojennym sukcesywnie zajmowała ona miejsce uprzednio zarezerwowane dla spółki jawnej oraz spółki komandytowej, a stan ten utrzymuje się do dziś.

Przedmiot działalności spółek cywilnych jest bardzo zróżnicowany i obejmuje większość branż polskiej gospodarki. Ten rodzaj spółki jest wykorzystywany zarówno do prowadzenia działalności produkcyjnej, jak i usługowej, w tym przez adwokatów, radców prawnych i notariuszy³. Spółka cywilna

znaczenie spółki
cywilnej

przedmiot
działalności

¹ Główny Urząd Statystyczny, *Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON, I półrocze 2013*, Warszawa 2013, s. 31.

² Zob. szerzej M. Podleś, *Charakter prawny spółki cywilnej na tle prawa polskiego i niemieckiego*, Warszawa 2008, s. 112 i n.

³ Spółka cywilna bywa w ustawach szczególnych, adresowanych do określonych grup zawodowych, wymieniana jako jedna z kilku dopuszczalnych form wykonywania działalności – tak przykładowo art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 637 z późn. zm.), art. 4a ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. – Prawo o adwokaturze (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 635 z późn. zm.), art. 50a ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentystry (tekst jedn.: Dz. U. z 2011 r. Nr 277, poz. 1634 z późn. zm.). Wynika to z tradycyjnie (historycznie) ujmowanego modelu wolnego zawodu, opartego na osobistym wykonywaniu działalności,

może bowiem służyć do prowadzenia każdego rodzaju działalności, z wyjątkiem przypadków, w których ustawa wymaga wyraźnie formy szczególnej⁴. Spółka cywilna stanowi szeroką formułę dla wspólnego realizowania przez kilka osób określonego przez nie celu poprzez oznaczone działania – zaplanowane i skoordynowane. Dodatkowo, z dniem 8 stycznia 2009 r. usunięto wyrażoną w art. 26 ustawy z dnia 15 września 2000 r. – Kodeks spółek handlowych (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 1030 z późn. zm.) granicę dla prowadzenia działalności gospodarczej w formie spółki cywilnej, opartą na kryterium wysokości przychodów osiągniętych w ramach tej spółki⁵. Usunięcie obowiązku przekształcenia stanowi rezygnację z realizowanego w ostatnich latach pożądanego działania w kierunku wyznaczania spółce cywilnej miejsca na tle innych form prowadzenia działalności gospodarczej i zapobiegania swoistemu nadużywaniu tej formy prawnej⁶. W ramach spółki cywilnej może być prowadzona także działalność niemająca charakteru działalności gospodarczej⁷. Warto wskazać, że nie skutkuje nieważnością dokonanie przez współników spółki cywilnej czynności cywilnoprawnej, niewchodzącej w zakres przedmiotu działalności spółki, ponieważ ustalenie tego przedmiotu, determinujące przy tym cel spółki, wywołuje wyłącznie skutek o charakterze wewnętrznym (między współnikami)⁸.

spółka cywilna a pojęcie przedsiębiorcy

Spółka cywilna, nawet jeśli służy do prowadzenia działalności gospodarczej, nie jest uznawana za przedsiębiorcę w świetle przepisów ustawy o swobodzie działalności gospodarczej. To współników takiej spółki uznaje się formalnie za przedsiębiorców⁹. W praktyce są to przede wszystkim przedsiębiorcy jednoosobowi – osoby fizyczne, podlegające wpisowi do Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej (CEIDG). Spółka nie jest też przedsiębiorcą na gruncie przepisów ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. – Kodeks cywilny (tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 121 z późn. zm.), zgodnie z art. 43¹ k.c. Nie jest ona bowiem ani osobą fizyczną, ani osobą prawną, ani

---

współgrającego z konstrukcją spółki cywilnej jako stosunku obligacyjnego współników, opartego na zasadach samoorganizacji.

⁴ Wyjątków takich nie jest zaś wiele, gdyż z gwarantowanej Konstytucją swobody działalności gospodarczej (art. 22 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.) wynika także swoboda w zakresie wyboru formy prowadzenia działalności gospodarczej, a jej ograniczenia dopuszczalne są tylko ze względu na ważny interes publiczny.

⁵ Ustawa z dnia 23 października 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych (Dz. U. Nr 217, poz. 1381).

⁶ W uzasadnieniu do rządowego projektu ustawy nowelizującej kodeks spółek handlowych (druk sejmowy VI kadencji nr 524) lakonicznie wskazano, że „obowiązek przekształcenia formy prawnej powoduje dla przedsiębiorców liczne komplikacje i dodatkowe koszty”, a także skrytykowano obowiązujące przesłanki obligatoryjnego przekształcenia.

⁷ Tak również J. Gudowski (w.): G. Bieniek, H. Ciepła, S. Dmowski, J. Gudowski, K. Kołakowski, M. Sychowicz, T. Wiśniewski, C. Żuławska, *Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania*, t. 2, Warszawa 2007, s. 679. Samo założenie spółki cywilnej nie oznacza jeszcze automatycznie, że jej współnicy prowadzą działalność gospodarczą – czynności podejmowane w ramach spółki podlegają ocenie w świetle art. 2 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 672 z późn. zm.).

⁸ Por. wyrok SA w Poznaniu z dnia 22 sierpnia 2012 r., I ACA 602/12, LEX nr 1217739.

⁹ Zgodnie z art. 4 ust. 2 u.s.d.g. „za przedsiębiorców uznaje się także współników spółki cywilnej w zakresie wykonywanej przez nich działalności gospodarczej”.

jednostką organizacyjną wyposażoną w zdolność prawną. Natomiast przymiot przedsiębiorców może przypadać wspólnikom.

Przepisy kodeksu cywilnego o spółce mają w przeważającej mierze charakter dyspozytywny, co oznacza, że strony takiej umowy (wspólnicy) mogą modyfikować model przyjęty przez ustawodawcę. Granicą takich modyfikacji są jednak bezwzględnie obowiązujące przepisy, wyznaczające ramy dla swobody umów (art. 353¹ k.c.), w tym uznawane za bezwzględnie obowiązujące same przepisy o spółce: art. 860 § 2, art. 863, 864, 867 § 1 zdanie czwarte, art. 869 § 2, art. 870 i 874 k.c.¹⁰

W obecnym stanie prawnym pewne wątpliwości budzi określenie zakresu spółki cywilnej – udzielenie odpowiedzi na pytanie, jakie stosunki prawne spółka ta obejmuje. Zgodnie z poglądem wyrażonym w orzecznictwie Sądu Najwyższego właściwość (natura) spółki cywilnej jest tak ukształtowana, że nie dopuszcza prowadzenia w spółce wyodrębnionych rodzajów działalności na rachunek i odpowiedzialności każdego ze wspólników z osobna¹¹. Tego rodzaju stosunek prawny nie byłby więc traktowany jako spółka.

Jedynie pomocniczo po konstrukcję spółki próbuje się sięgać w sporach pomiędzy małżonkami, z których jeden prowadził działalność gospodarczą na bazie swojego majątku odrębnego, a korzystał z pomocy drugiego, lub w sytuacjach gdy małżonkowie lub konkubenci czynili wspólnie nakłady na rzecz (w szczególności nieruchomości) należąca wyłącznie do jednego z nich. Do prób tych należy jednak podchodzić z rezerwą i oceniać pod kątem występowania cech spółki cywilnej. Nie jest bowiem konieczne kreowanie niejako na siłę stosunku spółki w sytuacji, gdy dla odpowiedniego zastosowania określonego przepisu o spółce wystarcza ukazanie podobieństwa w danym zakresie między powstałym stosunkiem prawnym a stosunkiem spółki cywilnej¹². Dla ilustracji warto przywołać tutaj orzeczenie, w którym Sąd Najwyższy uznał, że prowadzenie przez konkubentów faktycznie wspólnie działalności gospodarczej zarejestrowanej na jedno z nich, uzasadnia zastosowanie przy ustalaniu udziału każdego z nich w wypracowanym dochodzie analogii do podziału zysków w spółce cywilnej¹³.

Wątpliwości wywołuje również kwalifikacja umów zawieranych pomiędzy kilkoma osobami wyłącznie w celu zaoszczędzenia wydatków – jak w przypadku wspólnego wzięcia przez dwóch jednoosobowych przedsiębiorców w leasing samochodu osobowego. Należy konsekwentnie uznać, że kwalifikacja tego rodzaju umowy, regulującej relacje między korzystającymi

**charakter
przepisów o spółce
cywilnej**

**zakres spółki
cywilnej**

¹⁰ W literaturze występują pewne rozbieżności przy wyliczaniu bezwzględnie obowiązujących przepisów. Zob. przykładowo: J. Gudowski (w.): G. Bieniek, H. Ciepla, S. Dmowski, J. Gudowski, K. Kołakowski, M. Sychowicz, T. Wiśniewski, C. Żuławska, *Komentarz do kodeksu cywilnego. Księga trzecia. Zobowiązania*, t. 2, Warszawa 2006, s. 681 oraz A. Herbet (w.): A. Szajkowski (red.), *System prawa prywatnego*, t. 16, *Prawo spółek osobowych*, Warszawa 2008, s. 477. Z kolei SN w wyroku z dnia 5 listopada 1998 r., I CKN 879/97, LEX nr 277833 za bezwzględnie obowiązujące uznał jedynie art. 863, 864, 874 oraz „w znacznej części” art. 869 k.c.

¹¹ Tak postanowienie SN z dnia 9 listopada 2006 r., IV CSK 216/06, LEX nr 465947.

¹² Na temat prawnej kwalifikacji umów nienazwanych i możliwości stosowania do nich przepisów dotyczących umów prawnie stypizowanych – zob. S. Włodyka, *Prawo umów*, Warszawa 2001, s. 35 i n.

¹³ Tak wyrok SN z dnia 22 czerwca 2007 r., V CSK 114/07, LEX nr 442549.

Marcin Podleś (LL.M.) – doktor nauk prawnych; adiunkt w Zakładzie Prawa Gospodarczego i Handlowego Uniwersytetu Wrocławskiego; radca prawny współprowadzący Kancelarię Prawną Lexperts®; autor kilkudziesięciu publikacji z dziedziny prawa handlowego, prawa nowych technologii oraz prawa farmaceutycznego, w tym monografii *Charakter prawny spółki cywilnej na tle prawa polskiego i niemieckiego*.

Lidia Siwik – doktor nauk prawnych, adiunkt w Zakładzie Prawa Gospodarczego i Handlowego Uniwersytetu Wrocławskiego; radca prawny współprowadzący Kancelarię Prawną Lexperts®; specjalizuje się w prawie spółek, publikuje m.in. na temat spółki europejskiej, europejskiego zrępowania interesów gospodarczych oraz odpowiedzialności członków zarządu spółek kapitałowych.

■ W opracowaniu w sposób kompleksowy przedstawiono problematykę funkcjonowania spółki cywilnej w obszarze działalności gospodarczej. Autorzy, oprócz zwięzłego omówienia materii ogólnej, związanej z miejscem spółki cywilnej w systemie prawa, zaprezentowali zagadnienia szczegółowe, opisując powstanie spółki, jej majątek, prowadzenie spraw i reprezentację spółki, odpowiedzialność wspólników, stosunki między wspólnikami a spółką, zmiany w składzie osobowym spółki oraz jej rozwiązanie i likwidację. Ukazali także kwestie występowania spółki cywilnej w stosunkach pracowniczych, w obrocie wekslowym, jak również w postępowaniach sądowych przed sądami cywilnymi.

■ Całość publikacji wzbogacono przykładami, które mają służyć lepszej ilustracji opisywanych zagadnień, a zakończono zbiorem dokumentów związanych ze spółką cywilną, między innymi obszerną umową spółki.

■ Nowe wydanie podręcznika uzupełnione zostało o rozdział poświęcony przekształceniu spółki cywilnej.

■ Książka jest przeznaczona zarówno dla osób, które mają do czynienia ze spółkami cywilnymi w praktyce, jak również dla teoretyków prawa. Może być pomocna także wszystkim, którzy chcą pogłębić swoją wiedzę z tego zakresu oraz studentom wydziałów prawa i administracji.

ISBN 978-83-264-3486-0

9 788326 434860

Cena 99 zł
(w tym 5% VAT)

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01

zamowienia.książki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

9788326434860 W02P01